Stockholm, Gernandts Boktr.-Aktieb.

N:r 45 (203) Fredagen den 6 november 1891. 4:de årg.

Prenumerationspris pr kvartal:	Byrå:	Redaktör och utgifvare:	Utgifningstid:	Annonspris:
Idun med Modetidning och kolorerade planscher ..... kr. 2: 25 Idun m. Modet. utan kol. pl. » 1: 85 Idun ensam..... » 1: 20	Klara v. Kyrkogata 7, 2 tr. (Aftonbladets nya hus.) Prenumer. sker i *landsorten* å postanstalt, i *Stockholm* hos redaktion.	FRITHIOF HELLBERG. Träffas å byrån kl. 12—1. Allm. Telef. 61 47.	hvarje helgfri fredag. Lösnummerpris: 15 öre. (vid kompletteringar).	35 öre pr nonpareillerad. För »Platssökande» och »Lediga platser» 25 öre för hvarje påbörjadt tiotal stafv. Utländska annonser 70 öre pr nonp.-rad.

Maria Feodorowna.

Kejsarinna af Ryssland.

Från det lugna obemärkta lifvet vid Fredensborg, i hägnet af bokarna, som just nu fälla sina sista blad för höstvinden från Sundet, drar i dessa dagar ett furstligt tåg genom Europa. Det borde vara ett festtåg; åtminstone gäller resan firandet af en familjehögtid, som plär räknas som synnerligen betydelsefull — ett silfverbröllop. Och ej kan dess betydelse förringas af att kontrahenterna denna gång äro att räkna bland denna världens högst uppsatte och mäktige. Alexander III, alla ryssars herskare, den enväldige monarken öfver jordens mäktigaste rike, firar vid det Svarta hafvets kust, på sitt lustslott Livadia å Krim, sin tjugufemåriga förmälning med det danska konungaparets dotter.

Ett festtåg . . . Mellan vaktposters linier, mellan skyddskordonger af polismän rullar tåget fram öfver Sydrysslands stepper, hvarje hjulhvarf bevakadt med pinsam ängslan, hvarje tillryggalagd werst en undsluppen fara . . . Tung måste den stämning vara, som hvilar öfver kretsen af de höge resenärerna, inom dessa rullande salonger, utsmyckade med bländande lyx. Man försöker att vara frimodig, glad, glömsk... Men ofta stelnar skämtets ord på läppen. Det blir tyst. Den hemska fruktan, som ingen vågar uttala, hvars namn ingen djärfves nämna, griper om alla hjärtan med sin järnklo, och den klara dagen förmörkas.

Föräldrahjärtan bäfva för barnen, barnen för föräldrarne, makan för maken . . .

Men nu är målet lyckligt nådt! Man andas ut på nytt för några korta dagar af dyrköpt lugn och lycka. I all stillhet firas bemärkelsedagen i familjekretsen. De enda närvarande gästerna äro silfverbrudens föräldrar, konung Christian och drottning Louise af Danmark.

Maria Sophia Fredrika Dagmar föddes den 26 november 1847 i Köpenhamn. Den 9 november 1866 förmäldes hon med Rysslands dåvarande tronföljare. Då Alexander i mars 1882 intog sin olycklige faders tron, sudlad af ännu knappast kallnadt blod, följde hon honom. Där hennes historia!

Döm icke din nästa, förrän du befinner dig i samma ställning som hon.

HILLEL.

Men huru oändligt mycket ligger ej under dessa nakna data!

»— — — — — — en krona,
som gyllne syns, är blott en törnekrans,
som sömnlöshet, bekymmer, faror ger . . .»

skrifver Milton. Och väl må kvinnohjärtan svälla af medkänsla vid tanken på denna högt uppsatta systers öde.

En hennes landsmaninna, en högt begåfvad kvinna, till hvilken vi vände oss, då vi beslöto att i dag lemna våra läsarinnor den ryska silfverbrudens bild, skrifver med anledning häraf:

»Jag har blott sett henne, då hon var en ung flicka i Köpenhamn, och då var hon mycket vacker, mycket glad och liflig och mycket populär. Nu antar jag, att hennes olyckliga öde och förskräckliga ställning som rysk kejsarinna ha tagit glädjen och ungdomen från henne. Jag anser henne vara en af de mest beklagansvärda människor, som lefva.»

Dock — intet öde är så mörkt, att ej en sträle af ljus kan spela in därigenom; och äfven i Maria Feodorownas lif leka sådana ljusstrålar, som kanske gifva det en långt blidare karaktär, än hvad betraktaren utifrån och nedifrån har lätt att fatta. Hon är lycklig maka, lycklig moder. Det är nog att fylla en kvinnas lif.

Och *ett* skänker henne hennes ställning — mycken makt till det goda! Och denna använder hon ock. Hon är ej blott sitt hems goda ängel, utan äfven beskyddarinna af otaliga välgörenhetsinrättningar, för hvilka hon varmt och lifligt intresserar sig. Hon besöker dessa inrättningar, gläder med sin närvaro dem hon beskyddar, och hvar hon visar sig, framkallar hon samma verkan som en solstråle på mulen himmel.

Med äkta kvinlighet har hon städse hållit sig fjärran från alla försök att i regeringsangelägenheter inverka på sin man; till en palatsintrig har hon aldrig nedlåtit sig.

För några år sedan väcktes, som kanske våra läsarinnor erinra sig, ett ganska stort uppseende af en serie teckningar från olika europeiska hof och hufvudstäder af grefve Paul Vasili. I samlingen »Från Petersburgs salonger» har författaren skisserat Maria Feodorownas bild i följande ord, som vi låna som afslutning på dessa korta rader:

»Hvad som isynnerhet utmärker kejsarinnan och ger henne en individuel prägel, är det allsmäktiga behag, som utstrålar från hela hennes person, en obeskriflig tjusningsmakt, som eröfrar och fängslar alla. Hon är icke regelbundet vacker, men hennes ögon ha ett så mildt och välvilligt uttryck, hennes leende har något *je ne sais quoi*, som är så oemotståndligt, hela hennes täcka lilla personlighet är så graciös, att man till sin öfverraskning finner sig hålla af henne, innan hon talat till en, och tillbe henne, så snart hon sagt två ord. Maria Feodorowna har den sällsynta lyckan att vara älskad, endast därför att hon är intagande; man böjer sig i stoftet för *kvinnans* ojämförliga behag, och man glömmer, att det är kejsarinnan man har framför sig.»

Förr och nu.

I mina händer föll en dag
En nött roman från trettitalet
Utaf det gamla goda slag,
Där inte allting slutar galet.
Jag den en kväll vid lampan tog
Och såg igenom den och — log.

Se här ett litet nätt extrakt
Ur en roman från förra tider:
Ett ståtligt slott, en härlig trakt,
En måne, som på himlen skrider,
Beständigt färdig att ta' till,
När helst författaren så vill.

I slottet bor en fager mö
Med lockar svartare än natten,
Med kind som ros och barm som snö
Och ögon blå som insjöns vatten,
Så himmelskt skön på alla vis,
En Eva uti paradis.

En dag hon uti skogen går,
Där henne ljuftigt tycks att vara,
Och möter så bland skogens snår
En käck och hurtig jägarskara,
Där skön och ädel rider ***han,***
Och genast älska de hvarann.

En tid nu följer skön och säll
För dessa båda ädla unga,
Och månen måste fram hvar kväll,
Och jämnt skall näktergalen sjunga,
Och i hvart träd i skogens famn
Han ristar sitt och hennes namn.

Om de i lugn nu fått hvarann,
Det skulle fröjdat en i själen,
Men det, förstås, gick aldrig an;
Hvad blefve då af sista delen;
Nu staplas hinder upp i mängd,
Att boken måtte få sin längd.

En hjärtlös far, en grym rival,
En bof, som sina ränker spinner,
I ändlös ångest nöd och kval
Vårt unga par sig nu befinner,
Ett bråk och trassel utan slut,
Som räcker tolf kapitel ut.

När det som mest är mörkt och svart,
Så — lika ledigt som jag rimmar —
Författarn reder på en kvart,
Hvad han har trasslat till i timmar,
Och på en enda sida nu
Förenar han de unga tu.

Snart i en vagn med grön sufflett,
Belyst af både sol'n och månen,
På scenen trillar in så lätt
Familjens hopp, den förste sonen,
Skön och välskapad det förstås,
Han på sin ädle fader bås.

Sist rullas upp ett perspektiv,
Hur uppå barn och sällhet rika
De föra ett lycksaligt lif,
Där aldrig några ungar skrika,
Och ingen sorg dem träffa kan,
När de nu ändtligt fått hvarann.

* * *

Här ger jag min pegas en smäll,
Han skuttar af så lätt och gärna
Och hamnar midt i en novell
Utaf de unga och moderna,
Som tycktes min pegas så skön,
Ty långtifrån den lyste — grön.

Här ha' de redan fått hvarann,
Men deras lycka kan ej prisas,
Att mannen är en rå tyrann
På första bladet redan visas,
Där han hörs fordra utan krus,
Att hustrun sköta skall sitt hus.

Ett högre idealiskt lif
Hon tänkt att med sin make dela,
Och nu han fordrar af sitt vif,
Att hon hans strumpor håller hela,
Och ej den sälla lott förstår,
Som njutas kan med bara tår.

Han kan ej följa hennes »flykt»,
Men troget sig på jorden håller
Och sitter där så lugnt och tryggt,
Och skrifver långa protokoller,
Ty det må sägas först som sist:
Den grymme mannen är jurist.

Så kommer där och helsar på
En stund emellanåt på kvällen
En herre, som vi kalla få
Den rätte hjälten i novellen.
Han lilla frun så väl förstår,
Och nu man anar, hur det går.

Han är så upplyst och så fri,
Och blott för stora mål han sträfvat,
Hon snart ger honom rätt däri,
Att hittills på en lögn hon lefvat,
Och älskar hon ej mer sin man,
Hon i hans hus ej lefva kan.

Som fågeln längtar hon ur bur'n,
Och så en afton, när det skymmer,
Hon pelsar på sig i tambur'n
Och med den andre karlen rymmer,
Och mannen solo vardt på kväll'n,
Och det är slutet på novell'n.

Af denna profbit kan du se,
Hur skönt man i vår tid förtäljer.
Åt våra mammors smak vi le,
Men nu man skrifver, så det kväljer,
Och undras må vid sådan smak:
Går världen framåt eller bak?!

Snorre.

Modern barnets första lärarinna.

Af ***J. P. Malmberg.***

Belönad med fjärde gruppens pris i Iduns senaste stora pristäfling.

(Forts. o. slut fr. föreg. n:r.)

Så snart barnet fått någon kännedom om vårt lands geografi och minnesmärken, vaknar begäret efter historisk kunskap. För det sju- eller åttaåriga barnet erbjuda våra forntidsdagar stora skatter. Bilder ur folkens

barndom skola naturligtvis finna genklang i barnets själ. Men äfven i vår egentliga historia hafva vi mycket, som kan förtäljas för de små. Härvid fordras dock, att förtäljaren känner sina åhörare. Jag har därför ständigt haft till mål att berätta sådant, som varit egnadt att stärka de goda anlagen och motverka felen; jag har sökt att begagna de bilder och jämförelser — med ett ord det språk, som för *mina* barn varit lättast begripligt. Och jag har vunnit den erfarenheten, att ingen moder borde försumma att *själf* värma sina barns hjärtan vid den myckna kärlek, det ädelmod, den storhet, vår historia ställer oss för ögonen, men äfven lära dem att rysa vid de ogärningar, som fläcka den i öfrigt tjusande taflan.

Våra helgdagar, isynnerhet högtiderna, hafva gifvit rika anledningar till religionsundervisning. Särskildt har han, som »är vägen, sanningen och lifvet», varit våra tankars mål. Vi hafva följt honom ifrån krubban i Betlehem till »skyn, som tog honom bort». Vi hafva sett honom såsom flitig lärjunge i templet och lydig i hemmet, sett honom vid sjukbädden och båren lindra människors nöd och i bröllopssalen deltaga i deras glädje, hört hans ljufliga ord om den himmelske faderns kärlek, men äfven hans ljungande tal mot själfviskheten och skrymteriet, hört honom bedja för så väl fiender som vänner, sett honom taga barnen i sin famn och välsigna dem, sett honom efter brinnande bön segra öfver frestelser, synd och död. — Enkel och okonstlad har jag sökt att göra framställningen. Ingen lexa, intet tvång, intet examinerande har fått störande inverka på uppfattningen af den hänförande bilden. — I öfrigt erbjöd det dagliga lifvet ständigt osökta tillfällen att från bibelns olika områden framställa höga föredömen och varnande exempel samt enkla kärnspråk — allt egnadt att hos barnen väcka en liflig känsla för fordringarna på ett sedligt lif. De heliga sanningarna, på detta sätt meddelade, just då barnets inre blifvit för dem beredt, kunna icke blifva en blott utanlexa, utan måste fastmer växa samman med barnets själ, och det är min fasta öfvertygelse, att det skall blifva svårt för lifvets pröfningar och frestelser att rubba en sådan barndomstro.

Annorlunda måste det förhålla sig med den religionskunskap skolan kan meddela. Skolan kan väl gifva varningar, förmaningar, lärdomar, men sällan på den tid då dessa bäst behöfvas; aldrig kan hon såsom hemmet tillse, att den gifna kunskapen tillämpas i barnets lif. Vid sådant förhållande måste hos barnet, om än omedvetet, den föreställningen rotfästa sig, att det icke är så noga med sambandet mellan lefverne och lära.

Med afsikt har jag ännu icke vidrört det läroämne, som vanligen ställes först på programet, då det blir fråga om mindre barns undervisning, nämligen innanläsning. Jag har velat gifva detta ämne den plats i min framställning, som tillkommer det i mitt undervisningssystem. Innanläsningen förutsätter en i viss grad uppöfvad iakttagelse och tankeförmåga, om nämligen undervisningen däri icke skall blifva för barnet motbjudande och sålunda förfelad. Det bör därför hafva åtnjutit åtminstone någon direkt undervisning inom de förut omtalade läroämnena, innan det får taga till boken. Då kan denna redan från början blifva till glädje för barnet; det kan »lära läsa utan tårar».

För att kunna underlätta barnens möda så mycket som möjligt skaffade jag mig kännedom om den s. k. ljudmetoden, hvilken jag hört mycket prisas. Det utmärkande för denna metod är, att lärjungen bibringas kännedom om de *ljud*, bokstäfverna beteckna, och ej blott om dessas *namn*. Vokalljuden äro alldeles lika med namnen på sina motsvarande tecken. Med de öfriga språkljuden är förhållandet annorlunda. I namnet på t. ex. bokstafven s (äss) förekomma tvänne ljud, vokalljudet ä samt ett hvässljud. Just detta sistnämnda är det, som tecknet s representerar. Man kommer lätt nog underfund med, hvilket ljud hvarje särskild konsonant betecknar, om man från hans namn frånskiljer det däri ingående vokalljudet. Man skall då finna, att flertalet konsonantljud uppkomma genom olika utandningar samt rörelser med tungan, underkäken och läpparne, utan att ljudbanden i struphufvudet behöfva vara i verksamhet. — Innan den egentliga läsningen begynte, lärde jag barnen att efter gehör skilja på de olika ljuden i kortare ord. Tillika fingo de öfva skrifning af bokstäfvernas (skrifstilens) grundformer. Sådana förekomma i snart sagdt hvarje »förskrift», hvarför jag anser det onödigt att beskrifva dem.

Härefter vidtog den egentliga läsningen. För själfva lärogången är det öfverflödigt att redogöra, ty i hvilken som helst af de många läroböcker, som i detta ämne under de senaste åren utkommit, är vägen så väl utstakad, att några svårare misstag i detta hänseende knappast kunna äga rum. Jag vill därför endast anmärka, att konsonanterna skola omedelbart sammanläsas med vokalerna utan föregående stafning. Redan under första lektionen kunna på detta sätt mindre ord »läsas rent», och detta lysande resultat gör barnet mycket nöje. För att lifligare inskärpa bokstäfvernas utseende i barnets minne och underlätta erinringen af deras motsvarande ljud, brukade jag åtskilliga mer eller mindre lyckade liknelser och jämförelser, t. ex. b *b*är en börda framför sig, d *d*rager den efter sig, p har en *p*åse på ryggen; u är öppet *u*pptill, n *n*edtill, l är *l*ångt; o liknar munställningen vid uttalandet af ljudet; r *r*äcker ut en arm, f *f*äller (böjer) hufvudet, s *s*lingrar sig o. s. v. Jämsides med läsningen öfvades skrifning, så att åtminstone någon del af hvarje läsöfning äfven skrefs. Så fortgick det, tills alla ljudbeteckningarna blifvit inlärda. På det följande stadiet kunde skriföfningarna ordnas mera oberoende af hvarandra.

Vid undervisningen i detta ämne fordras äfven under gynsamma förhållanden lugn ihärdighet, och man måste med tålamod rätta sig efter den pedagogiska regeln: »skynda långsamt». Blir man misslynt, händer det lätt, att man antingen anstränger lärjungen öfver förmågan eller ock afbryter arbetet med mot honom riktade sårande tillmälen. Sådant är farligt. Hån är vid uppfostran ett dåligt, ja skadligt medel. Det icke blott förstör kunskapslusten, utan — hvad värre är — beröfvar oss barnets kärlek. Hvad barnet behöfver är uppmuntran, glad uppmuntran. Den bästa *läs*tiden är de långa vinteraftnarne. Lektionerna böra aldrig vara långa; såsom allmän regel härvid gäller, att man bör sluta, innan barnet visar tecken till trötthet, liksom man bör upphöra med att äta, medan maten ännu smakar godt.

En viktig sak, som vid de fortsatta läsöfningarna aldrig kan nog beaktas, är att hvad som läses också skall uppfattas. Till en början måste man därför välja endast sådana stycken, som äro affattade på ett enkelt, barnsligt språk, och hvilkas innehåll rör sig inom lärjungarnes föreställningskrets. Kan barnet med lätthet redogöra för det lästa, isynnerhet om det sker med egna uttryck, har man ett godt bevis på att man valt det rätta. Förelägger man det åter stycken med invecklad eller alltför sammanträngdt språk och svårfattligt innehåll, går detta såsom en dimma barnasjälen förbi, utan att kvarlemna något tydligt intryck. Barnet läser i så fall utan intresse, och så uppkommer denna entoniga, tanklösa innanläsning, som likt en sömndryck bedöfvar tankekraften. Häraf synes, huru viktigt det är att icke böcker sättas i barnets händer, innan det genom föregående åskådningsundervisning vunnit förmåga att göra bokens tankar till sina egna.

Äfven i teckning har jag lemnat mina små någon ledning. Liksom i de öfriga ämnena har det äfven här varit *barnets* visade anlag och böjelser, som gjort uppslaget till metoden. Jag behöfde blott gifva akt på hvad de ritade, då de lemnades åt sig själfva. Hus, träd, djur, gubbar m. m., men aldrig abstrakta figurer. För att formen hos teckningarna skulle få någon stadga, ritade vi först på rutadt papper. Vi började med enkla, rätliniga figurer, föreställande hattar, fönster, stolar, bord, pilar, vattenkanna, träsko, hus, katthufvud m. fl.; därpå grepo vi oss an med figurer med äfven böjda linier, såsom glas, fat, skålar, urnor, blad, blommor, fåglar etc. — allt efter förteckning.* Dessa öfningar voro riktiga högtidsstunder. När de så slutligen fingo taga till penseln och färglägga sina figurer, tycktes de hafva uppnått höjden af lycka.

Huru jag fått tid till allt detta. Ja underligt nog har det blott obetydligt hindrat mina mångfaldiga öfriga göromål. Hemligheten torde dock ligga däri, att barnen från början blifvit vanda vid själfverksamhet, samt att de fått arbeta i *frihet*, och därför hafva små lärostunder kunnat lemna stora resultat. Dessutom förekomma ju i hemmet många arbeten, som man kan sköta lika bra, fastän man samtidigt öfvervakar barnens öfningar i läsning och skrifning m. m. Det är sannt, att ett och annat tillämnadt besök hos väninnorna blifvit inställdt, att jag icke alltid kunnat skryta öfver att hafva läst den nyaste romanen, men mitt själslif har nog icke blifvit fattigare för det. Tvärtom tror jag mig hafva funnit skatter, som utan detta innerliga umgänge med barnen skulle blifvit mig för alltid fördolda. Och för öfrigt, om jag något försakat, skulle icke min makes tacksamhet, mina barns vördnadsfulla kärlek, mitt eget medvetande om i någon mån fullgjord plikt vara belöning nog?

Magga.

Studie från norska Lappland.

Nu önskar jag berätta för Iduns läsarinner litet från höga norden och om en fjällappska vid namn Magga Gaup, en tös på tretton eller fjorton vintrar, skall jag tro! Jag hade den förmånen att göra hennes bekantskap i en på 70:de breddgraden belägen fjällstuga, som beboddes af en finsk nybyggare, Olli Joensuu vill jag minnas han hette.

Det var en bister dag med omkring fem och tjugu graders köld det där, under färden öfver fjällen hade vi fått en ihärdig snöstorm

* Se Förteckningar på krittafla af Alf. Sjöström!

på oss, och vi voro därför ej måttligt belåtna, lappen-vägvisaren Klement Somby och jag, när renar och pulkor utför en brant elfbacke svängde ned på den frusna Tana, som ringlade fram mellan höga, snöhöljda fjäll. Renarne kände genast grannskapet af nybygget, fjällstugan, hvarför de ökade trafvet till ett ilande galopp, som snart förde oss utanför stuguknutarne.

Naturligtvis voro vi, lappen och jag, glada öfver att komma under tak i ovädret, men en god del af vår förtjusning lade sig likväl genast vid inträdet i det lilla krypin, där Olli bodde med hustru och fem barn.

Allt var nämligen så genomgående snuskigt därinom de mörka, nedrökta stockväggarna; det stank af surfisk, tran och annat, barnen tumlade om på golfvet eller bland sängens renhudar, Olli åt märgben vid härden, hans hustru sydde skor strax intill det trasiga fönstret, där snöstormen yrde in. Det var helt enkelt vedervärdigt därinne i den fattiga familjens koja, och jag såg på lappen, att han förvisso föredragit att slå sig ner i sin kåta, om han kunnat trolla ned den från fjällen, ty där hade han nog så prydligt, försäkrar jag — det var nämligen en fin lapp, denne: han hade gått i skola i Vadsø och varit ute på en exposition till Tysklands större städer!

Efter utbytandet af öfliga helsningar på finska och lappska piskade vi snön från våra renskinnspelsar samt slogo oss ned, jag på en af fjällbjörksgrenar hopfogad stol, Klement med korslagda ben på golfvet. Tände vi så våra pipor, rökte en stund, lagade biffstek af renkött, rökte ånyo och hade just städat undan litet på golfvet för att lägga oss till hvila, då vi utifrån fingo höra det dofva, skrapande ljud, som bebådar ankomsten af någon med ren och pulka åkande.

Mycket riktigt, en minut efteråt vaggade några renskinnsbylten in i pörtet, det var en äldre kvinna, tätt i hälarne följd af en flicka: Beret och Magga mor och dotter! De hade kommit ned från fjället i detta herrans väder i den afsikten att af nybyggarmor söka skaffa sig litet kaffegrädde, då nämligen all den torkade, frusna renmjölken och de däraf beredda ostarne strukit med under vinterns lopp. — Synd, att de omöjligen kunde få valuta för sitt besvär.

Sedan båda med björkkvistar omsorgsfullt befriat lappmuddarne från snö, framförde emellertid Beret sitt ärende hofsamt och okonstladt, hvarpå Ollis hustru strax genmälde, att hon *omöjligt* kunde hafva någon grädde att aflåta — höet deras vore snart slut korna finge inom kort tugga löf och mossa enbart, all mjölken ginge åt till de många småttingarne, kaffegrädde saknade de själfva, hade ej brukat sådan på länge, länge! — Ja, *var* det ej *detta*, Beret också hade *sagt* sin gubbe uppe i fjället, då han envisades, att hon skulle fara — han kunde ha fått resa själf, svårt att färdas som det nu var för både människa och ren! — Om Beret ville hålla till godo med en kopp kaffe i ruskvädret? — Jo det skulle smaka skönt! —

Samtalet afstannade nu, och jag kunde därför få tillfälle att på norska tilltala de båda lappskorna. Härvid befanns, att Beret var mäkta klen i »de norskes mål», men att Magga redde sig riktigt bra. »Nå, det var präktigt, sätt dig då här bredvid mig på furukubben, liten, och låtom oss talas vid, blifva goda vänner, om du vill!»

Magga hade hela tiden tyst och stilla från stugans väggfasta bänk betraktat nybyggarens barn, där dessa, bleka, smutsiga, snuskluktande och magra stojade på golfvet samt inbjödo till lek; nu steg hon upp, säker i hvarje rörelse, riktigt själfmedveten, och satte sig småleende bredvid mig — hvilken kontrast mellan lilla Magga och de stackars eländiga nybyggarbarnen! Den förra »prinsessan» i sagan, de senare »torparungarne» — ja, så var det verkligen!

Magga och jag kommo väl öfverens, vi språkade om renhjorden och fjällen, om alla hundarne, om norrskenet, om skidlöpning och allt möjligt sådant där, som osökt erbjuder sig att tänka på och tala om, där tvänne råkas ute i den storslagna, sinnet mäktigt tilltalande lappmarksnaturen. Ja, och så gaf jag då Magga en nästan obegagnad och blank enkrona, hvilken present hon välvilligt behagade mottaga och gengälda med en liten brokig börs, som hon högst egenhändigt hade förfärdigat på lediga stunder. — — Och så språkade vi igen, tills Beret ordade om uppbrott. Då helsade Magga ned till Varangerfjorden och släktingarna där, jag till alla hennes lurfviga hundar uppe i fjället: Ranne, Tsjalmo, Girjes och hvad de hette! Vid afskedet kunde jag ej låta bli att säga Magga, att jag tyckte henne vara en *riktigt* liten *söt* lapptös, hvaröfver min nya vän blef så förlägen, att hennes rödblommiga kind i hast blef lika grannt färgad som klädet i hennes lufva!

»Farvel, Farvel!» helsa de båda lappskorna vänligt. Det bär af mot nordvest, men utanför dörren till den snuskiga fjällstugan står jag och viftar till liten Magga, så att renen hennes sätter af i vildaste galopp bort öfver den slingrande Tanaelfvens isar.

Hugo Samzelius.

En utfärd med fattighusgummor.

Bref till Idun.

London i oktober.

Skulle Iduns ärade läsarinnor vilja höra litet om engelska fattighus.

»Fattighus, det finnes nog i Sverige också men dem sköta fattigvårdsnämderna om — och där »sitta» bara herrar — så fattighusen ha vi ingenting att göra med!» tycker jag mig höra några utropa.

Men *så* tänker man ej i England. De lyckliga och de, som fått större eller mindre jordiska förmåner på sin lott, anse i de flesta fall som sin plikt att på ett *verksamt* sätt intressera sig för dem, som stå lågt på samhällets skala. Därför ha också »fattighjonen» många, som intressera sig för att ge dem några ljusa ögonblick, några glada stunder i lifvet. Därför gå ofta den fina världens damer — ända från prinsessan af Wales och de öfriga prinsessorna — till fattighus, till hospitaler och dylika institutioner för att spela och sjunga för deras invånare, läsa för dem, tala vid dem och, framför allt, låta dem själfva tala, *tala* om sina sorgliga öden eller glada minnen, sina familjeförhållanden, sina åkommor m. m. Dessutom gifves ju ofta hjälp och understöd af forna husbondfolk eller arbetsgifvare, liksom förhållandet äfven är i Sverige.

* * *

De engelska fattighusen äro af 2:ne slag. Det ena slaget en sorts stora arbetshus (de kallas »Workhouse»), underhållna af församlingarna och där alla äga husrum, föda, kläder, läkarvård m. m., men där också alla, som ej äro vanföra, orkeslösa eller allt för sjukliga, måste arbeta för att hålla rent, sy alla kläder och allt linne, laga maten o. s. v. samt få endast gå ut vissa dagar i veckan. Här äro stora, luftiga matsalar, sofrum och samlingsrum! Öfverallt är så rent, putsadt och vä lhållet. En kommitté styr hvarje »workhouse», och i spetsen för den manliga afdelningen står en »superintendent», för den kvinliga en »matrona», föreståndarinna. Under dessa lyda »systrar» för hvarje våning och sköterskor för hvarje rum. Böcker utdelas och ombytas hvarje vecka till de olika salarne.

Vidare finnas de egentliga fattighusen, underhållna genom donationer af korporationer eller enskilda personer. Dessa äro, i motsats till församlingsfattighusen med stora hus och en eller flere planterade gårdar, små täcka pittoeska envåningshus med trädgårdar och vackra anläggningar. Här bor hvarje familj för sig, sköter sig själf och har ett ganska rikligt underhåll. Den mest respektabla klassen intages i dessa »Almshouses», under det den mest brokiga samling af dem, som seglat i kvaf på lifvets ocean, i allmänhet tillhör de förenämnda. Hit komma gamla orkeslösa, som här sluta en lefnad full af hårdt arbete, sorger och nederlag; vanföra, hvilkas lifskraft är bruten tidigt eller sent, af eget förvållande eller oförtjänt; lättingar, som ej velat arbeta, och hvilkas enda frälsning från hungersnöd är »the workhouse». Bildade så väl som obildade, alla taga de sin tillflykt hit, när *allt* annat hopp är ute.

Man och hustru skiljas åt och få blott träffas vissa dagar; barn tagas från föräldrarne — fattigvårdsstyrelsen ärar ej familjebanden; men de små sändas till hem på landet, som tillhöra fattighusen, och uppfostras där, tills de ernå den ålder, att de kunna sköta sig själfva.

* * *

Deras lif där synes tungt nog och glädjelöst, men som sagdt, här finnas dock ganska många, som intressera sig isynnerhet för de gamla.

Nu till vår utfärd! Vi voro inbjudna att deltaga i densamma af värdinnan, miss Duval, en af de många här, som egna hela sitt lif, jämte sin förmögenhet, åt förbättrandet af de fattigas ställning, och som söka på många vis gifva dessa litet glädje i lifvet. Hon hade beställt en stor vagn, en slags vaggonett för fyra hästar, tymmande 24 personer utom knsken och hans medhjälpare.

Miss Duval och hennes vänner togo plats på det första tvärsätet, och så foro vi till fattighuset att hemta 20 »old ladies». De ha haft sin middag kl. 12, och snart komma de ut, nytra och glada. De duktigaste få intaga det andra tvärsätet bakom oss, ty det fordras just litet spänstighet i musklerna att på stegen klättra upp hit i höjden. Alla de öfriga taga plats i själfva vaggonetten. Och nu fara vi österut genom gata efter gata — rätt mycket uppmärksammade från allmänhetens sida — tills vi komma till glesare befolkade trakter i Londons ostliga utkanter, och snart äro vi inom Epping Forest's område. Denna stora skog inköptes för några år sedan af »the Corporation af the City of London», att för evärdeliga tider förbli vidare obebyggd — ty den var redan något inkräktad på — och att utgöra ett stycke oförfalskadt »land» för den östra delen af London. Gummornas förtjusning är stor åt de vackra villor, vi passera, och i synnerhet åt de präktiga vyerna öfver det starkt kuperade landskap, som snart öppna sig för oss. Vid en rast för hästarne, trakteras gummorna med 10 skålpund jordgubbar och korintbullar; detta är sådant, som ej vankas alla dar, och värderas också mycket. Efter ungefär en timmes färd genom »skogen», som dels bestod af tät, blandad löfskog, dels af vida ängar, dels af gammal ståtlig bokskog, anlända vi till målet: ett litet värdshus på en höjd, kallad Buckhurst Hill.

Det var åratal sedan många af dessa gamla satte sin fot på riktiga »landet»; de äro glada som barn! Här växa verkliga vilda blomster, och sådana måste de plocka och ha med sig hem; därför ned för backen här till nyponbuskarne, som ha en sådan ymnighet af välluktande blommor. Flere af de gamla äro glada att få litet stöd, och plockningen går ej heller alltid utan hjälp, men snart har hvar och en sin lilla bukett af nyponblom, kaprifolium m. m. och därtill sin lilla plan uppgjord, om *hvem* som skall *få* dessa skatter.

Under tiden har litet gjorts i ordning, alla vända åter till värdshuset och intaga sina platser vid det långa dukade bordet, dignande af sådana te-attributer som smörgåsar, tekakor, sallad, vattenkrassa, m. m. »Landtluften söker», så allt har en strykande åtgång. »The ladies» servera teet — och 3 stora koppar är regeln.

Solen skiner så klart ännu, sinnesstämningen är så lifvad, men nu måste vi vända åter från landet med de friska, gröna ängarne, de ståtliga träden och den herrliga luften, åter, för alla dessa gamla, till fattighuset och det enformiga intresselösa lifvet där.

Vi helsas nu än mera än på förmiddagen med hurrarop och viftningar af folket på gatorna, och från vagnen viftas med buketterna till svar; öfverallt väcker den stora vagnen med de små gummorna uppseende, och alla se i ett ögonblick, att det är fattighusgummor, som varit ute på en utfärd, ty deras kostym, de gråa snibbsjalarne och de stora åtsittande hattarne, är lätt igenkänd.

Vi stanna först vid miss Duval's hem, och i hennes huskapell (hon tillhör »high church») förrättas af en ung »curat», som också var med vid teet, en

Otto Lindvalls Sybehörshandel rekommenderar sitt nya välsorterade lager af Sybehör samt artiklar för dam- och barnbeklädnad.
Hamngatan 14, midt för Kungsträdgården, Allm. Telefon 76 17.
Order till landsorten expedieras mot postförskott eller järnvägsefterkraf.

kort aftonbön med psalmsång, hvarefter gummorna åter sätta sig upp i vagnen och åka till sitt hem — fattighuset.

* * *

Vore det ej önskligt att litet mera intresse, *personligt* intresse för fattighusen, hystes äfven i Sverige af dem, som ega tid och förmåga därtill? Det kan ske med så enkla medel; litet tillsyn, litet vänligt samtal, läsandet af en lämplig bok — *det* kostar så ofantligt litet, men gör så godt och ger så mycken glädje!

Många *kunna* göra det, och om nu några kände sig manade därtill, skulle ingen vara gladare — *näst* »fattighjonen» — än

Anna Fleetwood-Derby.

Indiskreta frågor.

Vi människor göra oss ofta i vårt umgänge med vår nästa skyldiga till små taktlösheter, hvilka, utan att vara afsiktliga, kunna förorsaka ganska smärtsamma sår. Det är, gudbevars, ej vår mening att såra någon alls, det händer till och med, att vi äro alldeles öfvertygade om, det vi genom ett muntligt ingripande i vår nästas enskilda angelägenheter visa honom ett kärleksfullt intresse, för hvilket han eller hon bör vara högst tacksam.

Jag syftar på alla dessa närgångna frågor, som stundligen så tanklöst kastas fram, som icke sky något område, icke hafva medlidande med några själens tysta kval och som hänsynslöst pocka på svar. Det är möjligt, att svaret uteblifver, men frågan eller frågorna hafva dock lyckats att verka på samma sätt som ett skarpt, frätande gift eller som en stöt med en finspetsig stukatklinga. En dylik indiskret fråga är tillräcklig att hos den, till hvilken den riktas, utsläcka munnens leende och sänka en slöja öfver ögonens glans; det behöfs ej mera för att väcka för stunden slumrande smärtor eller bekymmer till, lif och det går kanske icke så lätt att åter få dem vaggade till ro.

Skulle den lättsinnige frågaren forska i sitt eget hjärta, månne han skulle finna människokärlek och sinnesömhet vara grunden till hans intresse för nästan och hennes angelägenheter? Åhnej, det händer icke så ofta. Någon allvarlig orsak finnes icke alls. Det är blott den tanklösa nyfikenheten, begäret att prata och den dumma inbillningen, att den, med hvilken man för ögonblicket sällskapar, skall känna sig både smickrad och rörd af att för en halft främmande individ få bikta sin inre värld. Den ringaste grad af finkänslighet borde dock säga, att man med dylika närgångna frågor söker våldgästa i en annans själ. Man begagnar ej dyrk för att träda in genom en stängd dörr, man väntar, till dess att den öppnas inifrån.

Denna brist på finkänslighet är ett lyte, som vidlåder såväl det kvinliga som manliga släktet, men det torde väl knappast kunna förnekas, att det hjärtast framträder hos det kvinliga. Det är kvinnans stora behof att meddela sig, som ofta drager de indiskreta frågorna med sig i släptåg, och i sin ifver märker hon icke, att hon är inne på »fridlyst område». Hon tycker ej om en stängd dörr eller ett nedfäldt draperi, om hon där bakom anar en hemlighet, och en annan människas frampressade suck eller slutna tystnad väcka ögonblickligen hennes hela intresse, som gifver sig uttryck i ett: »Hvarför»?

Nu finns det verkligen godt om stackars människobarn på denna planet, hvilkas lif ej är en beständig dans på rosor, och för hvilka det »soliga, lifgifvande hoppet» ibland ter sig lik en riktigt gråduskig höstdag med surmulna, afmejade träd, mellan hvilka bladen fladdra kring, icke olika vissnade förhoppningar; och det *kan* hända, att dylika människor ej äro så muntra af sig och icke heller så meddelsamma. Det är då frågorna måste fram — sak samma huru ömtåligt ämnet än är, vare sig det gäller det äktenskapliga lifvet, ett uppslaget parti, en långvarig förlofning eller de sorger, som alstras af kampen för tillvaron, ekonomiskt betryck och ruin — den fina dolken sonderar såren allt djupare och djupare, det rycker i offrets hjärtnerver, men hvad gör det. Det är ju blott af »varmt intresse» man frågar, och man är öfvertygad om, att ett då och då medlidsamt, på lämpligt ställe inpassadt: »Stackars ni!» eller »Så synd det är om dig!» skall utgöra ett läkande plåster på såret.

Hur ljuft vore det ej att få vara i fred med sina sorger — äfven de äro heliga. Det kännes godt att anförtro en smärta åt den verklige vännen, det kännes som ett friskt, svalkande regn att få gråta ut vid ett trofast bröst, i hvars djup sorger och hemligheter förvaras under ärans och kärlekens säkra lås; men den lidande känner sig söndersliten och sargad, då den taktlösa nyfikenheten profant våldgästar och lik en detektiv spejar i hans hjärta.

Man *vill* ej exponera det enskilda lifvets angelägenheter inför den förstkommande, som begagnar sig af »väninnas», »väns» eller »bekants» rang, heder och värdighet, för att, sedan hon eller han tillstulit sig nyckeln till en själssmärta, kanhända skynda om gathörnet till en annan bekant att utarbeta kommentarierna till »hela historien» under sentimentala »ack!» och »o!» Mellan frågvisheten, skvallret och förtalet är gränsen ytterst härfin, och obemärkthetens lugn, den vida slöja, hvari sorgen och bekymret så gärna insvepa sitt böjda hufvud, blir bortryckt af allt annat än mjuka, kärleksfulla händer.

Fråga därför icke, så undviker man att såra. Förtroenden gifvas, men få icke tilltvingas, och blott *den* har rättighet att gripa in i andras sorger, som har vilja och förmåga att gå en kärleksrik försyns ärende att hjälpa och styrka och hela, där sådant är möjligt. Medlidandet är en hjärtats dygd, men den får aldrig vara påträngande. Tryck sorgens hand; »hvad därutöfver är,» säger Hamlet, »är *tystnad*.»

Må vi därför, hvar och en, i vårt umgängeslif vakta oss för »indiskreta frågor». Flyktigt tänkt, synes det litet; stort sedt, gäller det ett blad i människokärlekens bok: Såra icke.

Den verkliga själsadeln gör det icke heller.

Adolf Hellander.

Några fruntimmersminnen.

Upptecknade

af

En gammal pennfäktare.

II.

Konst och natur.

Den tidigt moderlösa Emelie hade af sin ömme far, som var en högre ämbetsman, hvilken väl hade goda inkomster, men äfven stora utgifter, ty han måste lefva efter sitt stånd och »representera», erhållit en mycket god uppfostran. I synnerhet hade det lagts an på utvecklingen af hennes estetiska sinne. Och då kunskapen i lefvande språk är på sitt sätt nyckeln till de flesta af de skatter af njutning, som världens stora och små skapande sköna andar erbjuda genom sina verk, så hade Emelie äfven undervisats i de tre, fyra lefvande språk, som det tillhör en dam af värld att känna till.

Men hon hade ej stannat vid själfva språkbildningen som sådan. Den hade för henne verkligen varit nyckeln, genom hvilken hon kom in i de stora världsandarnes Eriksgemak. Här gjorde hon särskildt bekantskap med Shakspeares och andra diktares literärt stora kvinnogestalter. Det var dock i synnerhet med den britiske bardens, hon införlifvade sig, och det så att hon ville vara både Julia och Ofelia, både kärlekens fröjd och lidande, förkroppsligade i dessa bägge gestalter.

Fadern, som jämte sitt afhållna parti på sällskapet eller klubben hade nöje i att följa sin dotter på teatern, såg gärna hennes estetisering, ty, menade han, det finns ingenting så tråkigt i sällskapslifvet som kvinnor, hvilka ingenting känna eller tänka af högre art och därför ej heller kunna säga något af intresse, något som ligger öfver hvardagligheternas nivå.

Men en dag, efter en finare middag med svårsmälta maträtter, upphetsande viner och tvärdrag, fick den ansedde fadern ett slaganfall, som gjorde honom lam och tankeslö. På grund af sin aktade höga ställning fick han, fast oförmögen att vidare sköta ämbetet, tjänstledighet från detta med bibehållande af lönen; men han måste däremot lemna en del enskilda uppdrag, af hvilka han haft sina bästa inkomster.

Och då han hade betydande »omsättningar» att verkställa i banker och kassor, där han lånat för den narraktiga plikten att representera och plikten att honorera sina ungdomsskulder, räckte lönen knappast till för dessa operationer. Följden var den, att det nästan var knalt om brödet och sofveln i den nu lame ämbetsmannens fordom så yppiga hem, där nu Emelie måste bära bördan. Det gällde ock att vända på styfvern och sköta litet af hvarje, ty man hade ej råd att hålla mer än en tjänarinna, och hon hade efter redan då gällande sed väl reda på gränsen för sina skyldigheter, men icke så alldeles för sina fordringar.

Emelies estetiska sinne led förfärligt, men det skulle varit ännu värre, om hon icke härvid kommit in i ett slags drömlif, som gjorde, att allt det yttre blef något blott mekaniskt, hvari kroppen visserligen deltog, men liksom mera drifven af instinkt än af inneboende vilja och karaktärsriktning. Detta drömlif var de sceniska gestalternas, med hvilka hon andligen införlifvat sig, och då hon nu ej hade råd eller tid att gå på teatern, utom en och annan gång då hon inbjöds af släktingar, gjorde hon själfva det kringvarande till ett slags teater, där hon, medan fadern sof eller låg tankeslö, utförde sina dramatiska hjältinneroller, hvilkas antal alltmera ökades, i det hon börjat svärma äfven för den moderna nordiska dramatikens kvinnogestalter.

Härmedels vaknade och växte hos henne äfven mer och mer begäret att blifva själfständig, oberoende, en själfverksam medlem af det mänskliga samfundet. Och då hela hennes inre lif varit riktadt åt teatern, beslöt hon att ingå vid denna. Hon visste med sig, att hon var vacker, hade en briljant teaterfigur samt en mjuk och behaglig stämma, hvilken hon för sig själf utbildade

C. W. SCHUMACHER Kongl. Hofleverantör. | För Sveriges Husmödrar! | Spisbröd | Cakes o. Biscuits | försändes öfver hela riket. | STOCKHOLM, 17 Norrlandsgatan 17.

i alla modulationer. Åh, man skulle få se, Sverige skulle få sin Rachel, sin Ristori. Hon skulle bli något förmer än Emelie Högqvist, den långa, skrangliga figuren med det lilla hufvudet, som mera dårade med sitt leende och sina toaletter, möjliggjorda genom frikostig, furstlig hand, än genom verklig tragik. Någon hade visserligen sagt, att hos Emelie Högqvist var det ett älskligt, okonstladt väsen, ett utomordentligt naturligt behag och den äkta konstnärsnaturen, som grep och tjusade; men detta var ej tillräckligt. Det är ej nog med att tjusa, menade *vår* Emelie, man skall uppskaka, väcka ett sargadt medlidande, och om naturen, äfven i den moderna tragiken, ej räcker till för de djupa psykiska utredningar, som utmärka den, så måste konsten användas och tillgripas.

Så invecklade sig den unga flickan i ett hölje af konst och onatur, hvilket än mera inverkade på hennes drömlif och gaf en viss nervositet åt hennes karaktär.

En dag fick fadern ett nytt slaganfall med stark utgjutning i hjärnan, och läkarne förklarade slutet vara nära. Den unga flickan mottog nästan endast halfmedvetet denna underrättelse. Och då fadern, utan att hafva kunnat vidare meddela sig med henne, drog sin sista suck, grät hon visserligen, men hon erfor ej den djupa smärtan af, att någon sträng gick sönder i hjärtroten. Så var det verkliga lifvet för henne blott ett skenlif, endast i drömmen lefde hon.

Då hennes närmaste släktingar, bland dem hennes farbror som förmyndare, en större godsegare, några dagar efter begrafningen sporde Emelie, hnru hon tänkte sig det för framtiden, ljöd hennes bestämda svar, att hon skulle gå in vid teatern. Man sträfvade emot. Ingen i familjen hade förut valt det yrket, mot hvilket vissa fördomar rådde, de kunde vara oberättigade och ogiltiga, men de funnos dock, och det var ej bra för en flicka af familj. Hon var dock obeveklig. Hon hade fått sin uppgift här i världen, det visste hon, och hon skulle gifva ära åt sin familjs namn, det kände hon för visst. Och det var ju för öfrigt hennes egen sak, det gällde, öfver den borde hon ock själf få råda.

Nå, hon fick hållas, och farbrodern gaf henne penningar till att taga den första undervisningen i plastik och deklamation. Lärarne prisade hennes anlag och menade, att det kunde göras något af henne; hon hade »gnistan», men särskildt den figur, genom hvilken gnistan skulle tända eld i mången åskådares hjärta, då den adlats af plastiken. Och en tid fick Emelie anställning vid en teater, där man gaf litet af hvarje, tragedier och komedier, skådespel och lustspel, dramer och farser om hvartannat.

Men Emelie gick i den högre stilen, det var blott de stora skapelserna, som anstodo henne, och då direktören likväl gaf henne en och annan roll af icke tragisk art, brydde hon sig ej om att arbeta sig in i den och dana sitt eget material efter rollens karaktär, utan hon påtryckte den prägeln af sitt eget konstlade lif. Kritiken fann henne hafva mindre vanliga anlag för scenen, men beskyllde henne för onatur och tråkighet vid flere tillfällen. Då teaterdirektören fäste hennes uppmärksamhet därpå, gjorde hon blott en axelryckning, som om hon velat säga, att det förstodo de där tidningsherrarne sig icke riktigt på. De kunde ju ej känna som hon.

På detta sätt fastnade Emelie alltmera i manér, och hon lade tragik i allt, äfven om rollen kräfde käckhet, direkt lifskraft i svallande handlingsbrus, och därigenom blefvo hennes sceniska skapelser ett slags oting, något hybridiskt.

En tidningsredaktör hade en dag bedt mig tillfälligtvis recensera ett stycke, hvari Emelie till följd af sin skönhet, sin goda plastik och sin vackra deklamationsförmåga skulle utföra hufvudrollen. Det var trots alla hennes bemödanden att åstadkomma något riktigt storartadt en genom onaturen ytterst klen produkt, som ej heller af publiken applåderades, fastän balscenen i sista akten tillät henne en dräkt, som framhöll hela den yppiga harmonien i hennes gestalt.

Jag tog i följande dagens kritik bladet från munnen och sade, att den unga konstnärinnan skulle gå under i onatur, att framställningen var genom den under kritikens mått etc. Jag uppmanade henne att i tid vända om, ifall hon ej ville snart försvinna i den stora gemensamma grafven för alla de tusental på scenen misslyckade varelser, som af något gjort intet. Korteligen, jag gisslade henne af all makt, slutande därmed, att jag ej skulle gjort mig det besväret, om den unga skådespelerskan icke haft »gnistan», anlag som borde tagas vara på och ej förstöras af ensidig, oriktig uppfattning om konsten och dess kraf.

Aldrig förr hade hon så strängt behandlats, aldrig förr så hudflängts. Den gången träffade också den andliga spöslitningen, så att den stackars delinkventen grät af smärta. Hon besökte mig, ställde först till en stor scen i den larmoyanta genren, antog att jag dömt på grund af andra skäl än konstens o. s. v. Jag gitte i början ej att svara henne, men därpå utvecklade jag mina skäl, hvilka i korthet gingo ut därpå, att den sceniska konstnären främst hade till uppgift att så mycket som möjligt offra sig själf för att uppgå i den karaktär, som skulle framställas. Det hade hon ej gjort. Karaktären kräfde käckhet och lifsglädje, och hon hade gjort den surmulen, som om den bure på en inre sönderslitning, hvilken gjorde, att de glada momenten blefvo i framställningen osanna, onaturliga och i följd däraf tråkiga, hvaraf återigen hela stycket led. Jag tillade, att jag nästan befarade, att det var med den unga damen själf på samma sätt.

(Forts.)

Kinesiska tänkespråk.

Människan lefver ej hundra år och plågar sig med tusen års sorger.

Af vägens längd känner man hästens styrka, och af tidens längd känner man människans hjärta.

När hemmet råkar i torftighet, lär man känna den gode sonen; när riket råkar i oro, lär man känna den trogne undersåten.

När man kommit till ett brant ställe, är det för sent att gripa till betslet för att hålla hästen tillbaka.

Sedan båten kommit ut på den stora floden Kiang, är det ej mera tid att företaga dess erforderliga lagning.

När ni betalar er skuld, så tänk på den tid, då ni var nödsakad att låna penningar! Har ni blifvit rik, kom då i håg den tid, då ni var fattig, men har ni blifvit fattig, så tänk ej mera på den tid, då ni var rik!

Husmoderlig almanack.

November.

November borde med större skäl än oktober kallas för *slaktmånad* — ty en klok husmoder dröjer nog med slakten tills vintern nalkas; eljes har hon ingen säkerhet för, att hennes möda blir belönad, d. v. s. att korf och slaktkött stå sig nog länge.

Förberedelserna till slakt — äfven om därmed endast menas att köpa upp kött, fläsk och räntor till insaltning och korfgörning — äro rätt många, men alldeles nödvändiga, om arbetet skall kunna utan afbrott fortgå, när det gäller. Skrockfulla matmödrar laga så, att slakten sker i *ny* och ej i *nedan* (likasom de baka äfven då, emedan brödet jäser lättare och håller sig längre än eljes). Några dagar förut synas alla träbyttor och bönas med enris. En tillräcklig kvantitet med kryddor (hvit-, stark- och kryddpeppar, kryddnejlikor, ingefära, koriander, muskotblomma, salpeter etc.) stötas; korfnät bindas, i hvilka de tjockaste medvurstarne sedan upphängas i rök; korfstickor skäras; allt segelgarn, som skall användas, förvälles förut och torkas sedan; alla krukor till ister, sylta o. d. rengöras och ställas till hands. Måste man företaga korfstoppningen i köket, så borttager man alla mattor och beströr golfvet med fin sand. Väggarne skyddas, där stänkning kan förutses, genom tidningspapper; köttknifvarne slipas; stora skifvor och hackbräden framsättas.

Potatis till bräckkorf (= studentkorf, falukorf eller potatiskorf) halfkokas dagen förut, och gryn till grynkorf förvällas; men den råa potatisen till den sämre potatiskorfven skalas blott några timmar, innan man tänker mala den och tillblanda korfsatsen.

När kött och fläsk blifvit isärdeladt, vattlägges hackmaten, tarmarnas rensning pågår och den friskaste lukt söker man gifva dem genom blötning i dricka, saltvatten, lösning af öfvermangansyradt kali eller friskt källvatten, hvari läggas en mängd selleriblad. Ister och mellanfläsk till skirning skäres i täningar och vattlägges. — Andra morgonen kokas hackmaten och korfköttet till sådana sorter, hvartill man begagnar kokt fläsk. Fett och ister skiras; af halskotor, lägg o. d. kokas en sorts ragu, som genast redes med mjöl, ättika och sirup samt står sig sedan i flere veckor; äfven svålrullader kokas nu. Under tiden skäres det råa köttet och fläsket till korf samt males flere gånger på köttkvarn. Något seniga, sämre bitar lägger man genast i ett tråg för sig till den ofvannämnda råa potatiskorfven. Alla fläsktärningarna skäras jämte talgen, där man brukar ha sådan i köttkorf. Den kokta potatisen rifves, och om man hinner, väger man på kvällen alla satser i ordning. Dagen därpå börjar man tidigt med blandningen och arbetandet af korfsmetarne (mjölken till kött- och bräckkorf bör vara uppkokt förut och kallnad) och stoppar korfvarne, helst med korfstoppningsmaskin, som underlättar arbetet betydligt. En sådan kostar endast 6 kronor och rekommenderas af erfarenhet; endast till hackkorfven kan man ej begagna sig af maskinen, emedan denna korf bör stoppas varm i tarmarne; och medan en person värmer en liten portion i sänder, stoppar en annan för hand. Till att »binda» korfvarne höra ganska mycken vana och skicklighet — ty för hårdt eller för löst kan skämma allt. Gryn, lefver och hackkorf förvällas samma dag och utläggas därefter på halm.

När så allt korfarbete är öfverstökadt, skrider man den fjärde dagen till insaltningen af skinkor, fläsksidor, saltkött m. m. samt ställer med surstekarne. Har man köpt ett grishufvud, så lagas af ena hälften (tillsammans med kalfkött) pressylta, den andra halfvan förvandlas till rullsylta, i hvilket fall alla ben frånlösas; eller ock saltar och röker man det. — Om husmodern för bok öfver slakt-resultatet, har hon en god ledning däraf till ett annat år; i alla händelser kan det vara både roligt och nyttigt för henne att jämföra, beräkna kostnaden m. m. (Om svinslakt på landet hänvisas till Theas uppgifter i Hjälpredan sidan 176)* Där *gåsslakt* bedrifves i större skala, söker man förvara en del genom inkokning i ättika samt genom rökning af gåsbröst. — Att koka såpa och stöpa ljus förefaller mumera endast i landthushåll. Där god färsk sill kan fås, inlägger husmodern kaggar med kryddsill. Förråden i källaren synas flitigt och skyddas för frost. I trädgården sår man några spenatsängar, af hvilka man kan vänta sig en tidig skörd nästa vår.

Stenia.

* Det ofvanstående gäller för sådana hem, där husmodern är med från början till slut och reder sig utan främmande hjälp, utom vid korfstoppningen, där 3 personer samtidigt sysselsättas.

A. LAMBERGS Kappaffär
44 Vesterlånggatan 44, Stockholm.
Rekommenderar sitt stora och välsorterade lager af moderna Höst- och Vinter-Dame-Kappor till här på platsen lägsta pris.
OBS.! Särskildt framhålles mitt stora sortiment af Silkesplyschkappor

Genmäle i gymnastikfrågan.

En artikel i Idun om kvinnogymnastiken i Finland har framkallat tvänne genmälen, ett från Sverige och ett från Finland, ingendera oväntade för den, som känner förhållandena inom de gymnastiska kretsarne.

Det förstnämnda genmälet är hållet i en så öfverlägsen ton, att, man vore frestad att antaga det där bakom stode en stor auktoritet. Men månne en sådan behöfde tillgripa ett medel sådant som stenkastning? Annorlunda kan man ej beteckna yttranden såsom detta: »Möjligen kan grunden till uppsatsen sökas i något personligt förhållande». I en offentlig tidskrift är det väl saken och principerna, som böra dryftas, icke det personliga förhållande, hvari den eller den befinner sig.

Att »Gymnast» talar om saker, som han icke känner, röjer han i yttrandet: »Till allt detta måtte åtgå mycken tid». Det tar icke mera tid att öfva rörelser i vexlande former, utan alldeles tvärtom, ty man vinner under samma tid mera, då man har barnens håg och uppmärksamhet på ett mera tilldragande sätt fängslad. För öfrigt har »Gymnast» fullkomligt rätt i påståendet, att »själfva gåendet» icke är finländskt, utan »alldeles kosmopolitiskt», men frågan gäller att såsom öfning utföra denna konst på det mest uppfostrande sättet för att uppnå det bästa möjliga mål.

Att »ett icke alldeles obetydligt antal finska, isynnerhet kvinliga gymnaster, årligen besöka Sverige», är en sanning, men de besöka äfven Danmark, Tyskland, Schveitz o. s. v. efter råd och lägenhet, stundom med stipendier af staten.

Omdömet att såsom resultat af besöken i Sverige uppstått en »behaglig blandning» i metoderna, kan bero på icke allenast tycke och smak, utan olika synpunkter. Den ene ser i gymnastiköfningarna en »*kur*» (förvexling med sjukgymnastiken), den andre en pli-exercis (förvexling med militärisk yrkesinöfning), den tredje ett pedagogiskt skolämne (fysisk och psykisk uppfostran), den fjärde litet af hvarje.

Genom brytningen mellan olika meningar belyses saken från alla sidor och kommer ett steg närmare fullkomning.

Vänner af den tyska metoden anse den svenska oskön, enformig och militärisk samt framför allt icke lämpad för kvinnor, ej heller för barnens olika stadier.

I Idun n:r 40 står under rubrik »Från kvinnans arbetsfält» om »kvinliga sjukgymnaster och gymnastiklärarinnor» följande: »Äfven vid flickskolorna, åtminstone de större, har man oftast manliga lärare i denna bransch. De flesta kvinnor, som genomgå Central-institutet, egna sig väl åt sjukgymastiken, dels som biträden å de sjukgymnastiska privatinstituten, dels som själfständigt utöfvande sjukgymnaster, fältskärer och massörer.» — Hvarför känna sig icke kvinnorna tilltalade af kallet att leda kroppsöfningarna inom flickskolorna? Ingen vill väl betvifla, att icke detta vore ett af »kvinnans arbetsfält» och ett af de viktigaste.

Hvad fru Kallios genmäle beträffar, kan jag fatta mig kort. Äfven här har Idun kommit mig till hjälp. Hon har nyss berättat om partiförhållandena i Finland ganska målande saker och tyvärr sanna.

Att jag skulle utöfvat »förmyndareskap» öfver fruntimmersgymnastikföreningarna i Finland är ett påstående, som förtryter mest den, som sagt det, emedan det icke är faktiskt. Hvad öfningarna i fru Kallios förening beträffar, som hon i Idun försäkrar vara svenska, så vet den allmännhet, som i Finland åsett hennes vackra och väl anförda uppvisningar, att hon begagnat stafvar, gungringar, räck, bord, vågrät stege, lutande dito o. s. v., allt tyska redskap, äfvenså ordnings- och friöfningar, t. ex. sprången.

Stockholm den 26 oktober.

Mathilda Asp,
i förra artikeln undertecknad
Fack.

Som Iduns strängt begränsade utrymme omöjliggör en polemiks utdragande i oändlighet, måste vi med ofvanstående uppsats förklara meningsutbytet i föreliggande fråga afslutadt. *Red.*

Sen till, att *Idun med Modetidning* finnes hos alla edra bekanta!

Smånotiser från kvinnovärlden.

Afliden åldring. Vid den höga åldern af nära 92 år afled härstädes i lördags borgmästaren i Falköping Settergrens enka Eva Johanna, född Richert. Den vördade gamla, dotter af häradshöfdingen i Vadsbo härad i Vestergötland, lagmannen J. Richert och Margareta Christina Bergendahl samt syster till vår utmärkte rättslärde, förste expeditionssekreteraren Johan Gabriel Richert, ingick 1822 äktenskap med borgmästaren Settergren samt var enka sedan 1867. Hon sörjes af sönerna, kaptenen Chr. Settergren och advokatfiskalen i Svea hofrätt Evald Settergren, samt barnbarn och barnbarns barn.

Dödsfall. I söndags på aftonen afled härstädes i en ålder af 63 år enkefru Lotten Huss, född Bergenstråhle. Den aflidna var enka efter framlidne generaldirektören Huss och har liksom sin make städse gjort sig känd för sin hjärtegoda karaktär och varma religiositet. Alltid ömmande för sina likars nöd, har hon också utvecklat en liflig verksamhet i välgörenhetens tjänst.

En stockholmska stenografiläraringa i Chicago. Från Chicago skrifves den 14 oktober: Fröken Jetta Westerlind, öfverlärararinna vid Stockholms stenografiska institut, har ankommit till Chicago och skall här tillbringa några månader i afsikt att verka för den Arendtska stenografiens utbredande bland svenskarne härstädes. Om ett tillräckligt antal deltagare anmäler sig, kommer fröken Westerlind att öppna en undervisningskurs i stenografi.

Fröken Westerlind hade för ett par år sedan en tid anställning vid Iduns redaktion.

Röda korsets sjuksköterskehem. Svenska föreningen Röda korset, hvars verksamhet under fredstid — likasom de utländska föreningarnas af samma namn — afser vidtagande af förberedelser för att under krigstid bringa hjälp åt sårade och sjuke i fält, har för främjande af detta syfte under sin 27-åriga tillvaro låtit utbilda ett ganska stort antal sjuksköterskor — omkring 200 — hvilka kunnat utöfva sitt människovänliga kall i den allmänna och enskilda sjukvårdens tjänst. Hittills ha så väl sköterskorna som eleverna varit i saknad af ett gemensamt hem, i hvilket de kunde hafva huld och skydd samt äfven bostad.

Sedan sköterskorna själfva i fjol höst i en till föreningens verkställande utskott ställd skrifvelse anhållit, att åtgärder måtte vidtagas till anskaffande af ett för dem gemensamt hem, och frågan blifvit närmare utredd genom en damkomité, medgaf utskottet, att de årliga bidrag, som under senaste tiden lemnats sjuksköterskeeleverna under deras utbildning, nu skulle få användas till det ifrågasatta hemmet, hvarjämte genom ett upprop till allmänheten för ändamålet inflöto omkring 11,300 kr. Frikostiga bidrag lemnades af bl. a. drottningen, kronprinsessan af Danmark, hertiginnan af Dalarne m. fl.

Hemmet, för hvilken en våning på 10 rum förhyrts i huset nr 60 Mästersamuelsgatan, 2 tr. upp öfver gården, invigdes förliden söndag e. m. i närvaro af styrelsen, sköterskor och elever samt flere medlemmar af föreningen Röda korset. I hemmet, som består af expeditionsrum för föreståndarinnan, samlingsrum, matsal, boningsrum, badrum m. m., är plats beredd för 6 sjuksköterskor samt 3 ordinarie och 2 extra elever. Den teoretiska undervisningen meddelas därstädes af d:r Göransson, under det den praktiska delen af kursen genomgås å Sabbatsbergs sjukhus. Hvarje elev erlägger en afgift af 200 kr. pr kurs, hvilka afgifter nu, som nämndt, äro anslagna till hemmets underhåll. Hushållningen öfvervakas af en bland styrelsens kvinliga medlemmar såsom direktris.

Till föreståndarinna har antagits fröken Elisabeth Holmgren, som själf genomgått elevkursen och därefter blifvit antagen till sjuksköterska i Röda korsets tjänst. Såsom sköterskor äro för närvarande anställda fröknarna Ekström, Gustafsson, Henrici, Macfie, Paulson, Zederström och Zettergren, af hvilka dock fröken Macfie inom kort kommer att lemna hemmet för att bosätta sig i Kristiania. Elever äro fröknarna: Thérèse Höglund, Olga Svensson och Göthilda Trägårdh; extra elev fröken Elisabeth Klingspor.

Kristliga föreningen af unga kvinnor hade i tisdags afton anordnat en enkel, men anslående fest till invigning af sin nya lokal i huset n:r 2 Arsenalsgatan. Utom föreningens medlemmar märktes en mängd inbjudna, som med lifligt intresse åhörde fru Andersson-Meijerhelms utförliga historik öfver föreningens tillkomst och ändamål. Föreningen, som endast en jämförelsevis kort tid existerat i Sverige efter förebilden af den redan 1855 i London bildade föreningen, räknar redan här 3,000 medlemmar, hvaraf omkring 500 i hufvudstaden. Sedan fru A. afslutat sitt lifliga föredrag med den önskan, att föreningen måtte mötas af allmän sympati och medverkan för att i stor skala kunna fylla sin uppgift, uppläste sekreteraren föreningens omvexlande och tilltalande program för den stundande vintern. Den vackra festkantat, komponerad af *Lago* (professorskan Netzel), som därefter afsjöngs, fick ett förtjänstfullt utförande af föreningens kör. Kantatens solo utfördes af Fru Edling.

Sedan dr von Bergen uppläst ett par poem, afslöts den officiella akten af festen med afsjungandet af en psalm. Deltagarne intogo därpå te gemensamt, hvarpå de spredo sig i den rymliga, inbjudande lokalen, där det angenäma samkvämet fortgick en god stund.

Teater och musik.

Kungl. operan gaf i tisdags för första gången Alphonse Daudets »Flickan från Arles» med musik af Bizet. Stycket, som i Paris gifvits inemot 200 gånger, är synnerligen gripande samt eger flere moment af stor poetisk skönhet. Handlingen rör sig kring en ung bonde (hr *Södergren*), hvars själ sönderslites af kärleken till »flickan från Arles», hvilken han fått veta ej vara värd hans kärlek. Flickan från Arles uppträder för öfrigt själf ej alls på scenen. Stycket slutar därmed, att den olycklige unge mannen störtar sig ut från en vindslucka och slår ihjäl sig. »Där ser ni, att kärleken ändå kan döda», säger den gamle herden Balthazar (hr *Engelbrekt*) till kaptenen (hr *Holmquist*), då ridån efter sista akten faller. Till det hela har Bizet komponerat en synnerligen anslående musik, som förträffligt sluter sig till styckets många fina och stämningsfulla bilder. Bland de uppträdande torde särskildt böra nämnas fru *Dorsch*, hvilken som den unga bondens moder hade flere förträffliga pointer; vidare fröken *Lindzén*, hennes yngre son, »Stollen» kallad, och fröken *Zetterberg* samt hrr *Holmquist*, *Engelbrecht* och *Södergren*. Hr *Hjertstedt* gjorde äfven en god typ af den vilde hästvaktaren, älskaren till flickan från Arles. Bifallet från den ganska talrika publiken, bland hvilken befann sig konungen, prinsarne Carl och Eugen, var synnerligen lifligt. Stycket förtjänar att ses, och den vackra musiken slår alltid an.

Fru Arnoldson-Fischhoff har återkommit hit för att ytterligare uppträda som gäst å k. operan. Början gjordes i onsdags med »Traviata».

I morgon lördag gifves konsert å k. operan med biträde af den framstående violinisten fru *Vilhelmina Norman-Hallé*. Hennes hufvudnummer blifva Mendelssohns konsert och Spohrs sångscen.

K. Dramatiska teatern. Med stort intresse motsåg man i hufvudstadens konstintresserade kretsar det nya program, som å Dramatiska teatern förebådats till den 2 dennes. Om Guy de Maupassants »Musotte», om dess visserligen ömtåliga, men djupt gripande ämne, om dess framgångar på pariserscenen hade genom pressen ryktet försports äfven här hemma. Det var intet tvifvel om, att här förelåg ett literärt verk af mindre vanligt intresse, något som vi ock tro ej kan förnekas ens af dem, som i tisdags gingo från premièren med betänkligheter gent emot ämnets lämplighet för scenen.

Till detta intresse sällade sig förväntningarna på den prestation, den unga skådespelerska, som uppbar titelrollen, komme att bjuda. En rik talang, stadd just i perioden af den starkaste utvecklingen, erbjuder en egen lockelse. Och detta gäller om Lotten Seelig.

Endast i den andra akten spelar Musotte personligen in; men till gengäld uppfyller hennes figur så helt denna akt, att man kan säga: den andra akten *är* hon. Oss syntes Lotten Seelig i den långa, trots allt ej så litet pinsamma scenen på dödsbädden hålla en konstnärlig måtta, som förtjänar varmt erkännande, och som var egnad att sprida öfver detta martyrium, hvilket så lätt åt det ena eller andra hållet kan öfverdrifvas, den dager af sann mänsklighet, som bäst verkar mildrande och försonande. Ett öfverdrifvet markerande af antingen det andliga eller kroppsliga lidandet skulle så lätt kunna verka, här uppstyltad patos, där motbjudande naturalism. Den »gyllene medelväg», som den unga skådespelerskan höll, är just den sanna konstens väg.

Den andäktiga dödstystnad, som vid ridåns fall efter denna akt under minuter tryckte öfver sa-

Jakob Kulle's *Svenska Mönster för Konstväfnader och Broderier* utkomma i färgtryck i 6 häften med 6 planscher i hvarje häfte. Första häftet i medio af november. (Omkring 200 mönstermotiv). Pris 1:50 för häfte. För prenumeranter 7:50 för hela verket. Prenumeration hos JAKOB KULLE, Postadress *Stockholm*.

longen, de protester som förspordes, då till sist en tveksam applåd togs upp, tydde helt visst i lika hög grad på den gripande verkan, framställningen gjort, som på något begär att gifva luft åt ogillande af det ömtåliga ämnet.

Att i hvarje fall Musottes framställarinna denna kväll vann en ny konstnärlig seger, fick senare ett öppet erkännande i de upprepade inropningar, som egnades henne efter styckets slut, och det odelade bifall, som då brusade henne till mötes.

Hr *Skånberg* gaf en varm bild af Jean, hr *Thegerströms* samt fröken *Klefbergs* magistratskorrekta gamla syskonpar liksom hr *Gränders* hederlige skeppsredare »från Håvre» bidrogo samtliga att gifva hufvudhandlingen den rätta ramen. Fru *Rundberg* var icke fullt mäktig den innerlighet, den unga brudens roll kräfver, ej heller den undertryckta passion, som måsta tända lif i de starka affekterna i sista akten.

Som förpjäs gafs en kvick liten *lever de rideau*, »En omvändelse» af de Courcy, där särskildt hr *Fredrikson* hade en uppgift som klippt och skuren för hans konstnärsgemyt.

Vasateatern, som nu tjugufem gånger å rad uppfört »Sköna Helena», har nu tills vidare nedlagt denna operett och i stället upptagit Dellingers 3-akts-operett »Saint-Cyr», som första gången gick af stapeln i går. Vi kunna därför ej nämna något vidare om den förrän i nästa nummer.

Folkteatern gifver för närvarande under lifligt bifall »Hvem var det», fars i 3 akter af Blum och Toché, samt det kända gamla sånglustspelet »Herr Hummers 73 öre».

Första kammarmusiksoarén egde rum i tisdags under synnerligen lyckliga auspicier — ett utmärkt program och en fulltalig intresserad publik. Också hafva dessa musiktillställningar, i år liksom förut anordnade af hrr *Aulin, Sjöberg, Bergström* och *Carlson*, redan blifvit en af de viktigaste faktorna i hufvudstadens musikaliska lif. De unga anordnarne förtjäna ock allt understöd och allt beröm. De hafva tagit saken på fullt allvar och verkligen fyllt en mycket betänklig brist i vårt musiklif. Goda och omvexlande program med tonverk af både äldre och nyare mästare samt ett godt utförande äro utmärkande egenskaper för dessa musiksoaréer. Dessa egenskaper framträdde ock å den första kammarmusiksoarén för innevarande säsong. Programmet upptog Beethovens välkända och här förut flere gånger hörda stråkkvartett i f-moll samt en pianokvartett i c-moll af Joh. Brahms och en stråkkvartett i c-dur af Dvorák. De båda sista kompositionerna kommo nu för första gången till utförande härstädes och visade sig vara ett par synnerligen intressanta bekantskaper, väl värda att göras. De olika satserna erhöllo ett alltigenom synnerligen godt utförande och framkallade det lifligaste bifall från den talrika och synbarligen mycket intresserade publiken. Pianostämman i programmets andra nummer sköttes förtjänstfullt af fru *Ida Åqvist*.

Hr Ragnar Grevilius skulle som i går gifva konsert i Vetenskapsakademiens hörsal. Då detta nummer då redan ligger i press, kunna vi naturligtvis ej nu nämna något vidare om sagda konsert.

Filharmoniska sällskapet har nu börjat sitt åttonde arbetsår.

Från sällskapets stiftande under hösten 1884 har ledamotsantalet alltjämt ökats och hvad särskildt den för sällskapets ostörda arbete och utveckling så viktiga abonnementsteckningen angår, har densamma år från år visat ett allt gynsammare resultat. Abonnenternas antal, som under arbetsåret 1888—89 utgjorde 424 personer, uppgick under nästförflutna arbetsår till icke mindre än omkring 550 personer. I medvetandet därom att sällskapet med sin verksamhet har ett ädelt mål för ögonen och i den vissa förhoppning, att äfven sällskapets framtida arbete skall utgöra en god insats i hufvudstadens musikaliska lif, inbjuder styrelsen nu till abonnement äfven å de tre konserter, som sällskapet ämnar gifva under arbetsåret 1891—92. Bland de musikverk, som komma att af sällskapet uppföras, torde böra nämnas:

Jesu sju ord på korset, motettoratorium för soli, chör a capella, orgel och stråkorkester af *Heinrich Schütz*, i bearbetning af Carl Riedel.

Quintett i A-moll för pfte, violin, viola & violoncelle af *Joachim Raff*.

Serenad för stråkorkester, i F-dur, af *R. Volkmann*.

»Philharmonie», körsång a capella af *A. Hallén*.

a) *Linden* } dubbelk. a capella af *L. Norman*.
b) *Bön* }

Nyårssång, för soli, kör & orkester af *R. Schumann*.

I Rosengården, för soli, kör & orkester af *Anton Dvôrak*. (Helt aftonprogram.)

Abonnements-afgiften är densamma som under de föregående åren eller 10 kronor och eger abonnent närvara vid Filharmoniska sällskapets alla öfningar med därvid förekommande musikföredrag samt disponera en biljett till hvar och en af dess tre konserter.

I en vrå af världen.

Berättelse för Idun

af

Cecilia Bååth-Holmberg.

(Forts.)

Och så kom det sig, att hon mycket ofta vandrade till skogen, från tidigt på våren, då då den första ljusa vårgrönskan började kläda de nakna grå grenarne till inpå senhösten, då löfven skiftade från bjärt högrödt till svagare ljusgult och vidare i brungult, gulgrönt, alla möjliga färger, till de längst vissna bokbladen, som förblefvo enfärgadt tungt bruna, där de sutto på grenarne hela vintern om, liksom för att skydda den sega groende knoppen och för att först nästa vår falla till marken, då de fyllt denna sin uppgift och det nya lifvet var starkt nog att utvecklas på egen hand.

Ännu hade aldrig några menliga följder visat sig efter dessa hennes utflykter.

Men den sommar, då hennes äldsta lilla flicka var sex år gammal, hade en epidemiartad skarlakansfeber utbrustit i staden. Många familjer miste sina barn, och skolorna stängdes.

I prestgården var man visserligen lugn, man lefde så afsöndradt, och barnen kommo ej i beröring med de delar af staden, där sjukdomen härjade starkast. Och det såg nästan en tid ut, som om denna ej vågat sig så långt i utkanten som till prestgården. Fru Törne var inom sig öfvertygad om, att det dels var kyrkans närhet, som skyddade dem, dels hennes dagliga böner. Men sina skogspromenader hade hon på sin mans allvarliga föreställning nu uppgifvit. Hon saknade dem mycket; i trädgården kunde hon ej finna tillräcklig ersättning, och ej heller satt hon numera på tröskeln under vinrankan.

På hennes lifliga sinne, så emottagligt för intryck, verkade det starkt att nästan dagligen höra kyrkklockornas själaringning öfver dem, som sjukdomen bortryckt; det dofva ljudet fyllde liksom hela huset, tyckte hon; hon tyckte sig höra det dåna och brusa därinne, långt sedan klockorna stannat — dessas klang och salmsången öfver de jordade, denna högtidliga dystra sång gick henne genom märg och ben, och, då fönstret stod öppet och det rasslande ljudet af jorden, hvarmed de små grafvarne igenmyllades, trängde intill henne från kyrkogården, grät hon af vemod.

En sällsam rastlöshet hade kommit öfver henne; hon vandrade ut och in, tog ibland kyrknyckeln och gick ensam in i kyrkan, där hon stannade långa stunder, hon hade en känsla af att hon där inne, i den tystnad, som fyllde de stora hvalfven, var mera trygg; det var som om hennes böner ej skänkte henne samma tröst som förr, ehuru hon bad oftare och ibland helt högt för sig själf.

Med ängslig uppmärksamhet passade hon nu på barnen, knappast ett ögonblick mer än de ensamma stunderna i kyrkan lemnade hon dem allena, och hon kunde sitta timvis vid deras sängar om aftnarna, då de somnat.

Alla hennes mans föreställningar voro fåfänga, och med oro såg han, huru hennes ansikte ibland fick ett nästan förvirradt uttryck, och huru mörka ringar under ögonen kommo dessa att se nästan onaturligt stora ut.

En dag, då han längre än vanligt varit i staden i någon tjänstutöfning, fann han vid hemkomsten sin hustru borta, och då härtill allting var så tryckande tyst i huset, greps han af ängslan. Det låg i själfva luften något nästan feberaktigt; ej en vindfläkt rörde en enda kvist af kyrkogårdens träd, hvilkas löf han eljes hörde sakta prassla och susa, då hans fönster som nu stod öppet.

Tunga, liksom döda, hängde de, och endast det aflägsna ljudet af någon vagn nere i staden nådde honom.

Han gick skyndsamt in i salen, den var tom, barnkammaren, där de små eljes brukade leka vid bordet framför det af vinrankan skyggade fönstret likaså; i köket fick han höra, att frun gått ut med alla tre barnen, de båda minsta i vagnen.

Hastigt tog han sin hatt och gick ut. Att söka henne i trädgården föll honom ej in. Han ställde sina steg åt skogen till, viss om, att det var dit hon gått.

Strax intill prestgården låg en hög sandbacke, öfvervuxen med stridt, torrt gräs; på dennas yttersta och högsta punkt var rest ett litet fyrtorn, hvilket jämte ett liknande midt emot på vikens andra strand om aftnarne vägledde de få seglare, som styrde in i bukten. Här hade man en vidsträckt utsikt öfver viken, åsarna och den lilla vägen, som ledde till skogen.

Han gick först dit upp för att se, om dem, han sökte, syntes på vägen. — Viken låg framför honom, nästan bläcksvart, åsarne voro tunga och grå, de tjocka molnen nästan lågo ända ned på de spetsiga topparne, den lilla staden var som utdöd; en kort skarp susning hven genom luften, krusade ett ögonblick det mörka vattnet, så att det såg alideles vattrigt ut, och försvann åter. — Ovädret måste snart bryta ut, och hon syntes ej till; han kom plötsligt att länka på, att hon denna dag varit mera orolig än eljes, att ögonen glänst, som om hon haft feber; hon hade också klagat öfver hufvudvärk, som hon dock haft flere dagar förut, men i sin brådska hade han ej vidare tänkt på det då. Men nu gjorde han det, och en krypande ångest förlamade nästan hans fötter, så att han stapplade, då han nu nästan sprang, backen utför, vägen fram till skogen.

Redan föllo stora, tunga droppar, nästan ljumma, allt stridare, regnet öste ner; framåt skyndade han, genomvåt och bäfvande. Ett ögonblick stannade han och lyssnade: hörde han ej hennes röst där längre inne i skogen, där den stora boken stod? Han gick ditåt.

Regnet smattrade emot löfven — här inne hade det ännu ej hunnit tränga igenom, endast ett och annat blad, som blef för tungt af vattnet, gaf efter för tyngden, vände den blanka mörkgröna sidan neråt och lät ett vattenstänk pärla ned.

Här inne under skogens största träd, i skydd af dess täta, mörka löfhvalf fann han henne.

Hon låg på knä och läste med hög röst en salmvers, med det äldsta barnet i sina armar och de båda andra lugnt sittande i den lilla vagnen; både hon och barnen voro visserligen oskadda af regnet, men hon hade ett uttryck i ögonen, som kom honom att rycka till; ljudet af hans röst nådde ej hennes öra, och först då han förtviflad sprang bort och tog henne i sina armar, kallade henne vid ljufva namn, som på många tider ej varit på hans tunga, vände hon sitt ansikte emot honom och log med ett fullkomligt frånvarande uttryck i ögonen, hvilka glänste ännu mera feberaktigt än förr. Hennes läppar voro torra och hennes händer brännheta.

»Tyst, hör du klockorna — klockorna ringa,» hviskade hon, i det hon höjde handen och riktade de stora ögonen upp mot det gröna hvalfvet, där regndropparna smattrade mot löfven — »de sjunga vid grafven — så många grafvar», tillade hon rysande.

»Min älskling, du är sjuk, följ med mig hem, — kom, låt mig bära dig,» sade han ångestfullt och tog henne om lifvet för att resa upp henne.

Men hon skälfde så starkt, att han måste stödja henne, och under det han med ena handen sköt den lilla vagnen, hvari han äfven satt den äldsta lilla flickan, stödde eller nästan bar han henne med den andra, medan hon med allt lägre röst oupphörligt mumlade otydligt för sig själf och lät sitt feberheta hufvud hvila mot hans axel.

Regnet öste allt jämt ned, stridt och sommarvarmt, och för den sjuka hustrun glömde kyrkoherden de våta små barnen, som vid hemkomsten endast hastigt lyftes in i den långa, mörka, äfven midt i sommaren källaraktigt kalla gången, medan hela huset var i förvirring och orolig brådska för att föra den sjuka till sängs.

(Forts.)

Innehållsförteckning:

Maria Feodorowna; kejsarinna af Ryssland. (Med porträtt.) — Förr och nu; poem af *Snorre*. — Modern barnets första lärarinna; af *J. P. Malmberg*. Belönadt med fjärde gruppens pris i Iduns senaste stora pristäfling. (Forts. o. slut.) — Magga; studie från norska Lappland af *Hugo Samuelius*. — En utfärd med fattighusgummor; af *Anna Fleetwood-Derby*. — Indiskreta frågor; af *Adolf Hellander*. — Några fruntimmersminnen; upptecknade af *En gammal pennfäktare*. II: Konst och natur. — Kinesiska tänkespråk. — Husmoderlig almanack; af *Stenia*. — Genmäle i gymnastikfrågan. — Småanotiser från kvinnovärlden. — Teater och musik. — I en vrå af världen; berättelse för Idun af *Cecilia Bååth-Holmberg*. (Forts.).

Förlofnings- och vigselringar
ständigt lager hos
Juvelerar HALLBERG Stockholm.
Order från landsorten expedieras omgående.

Perlhalsband, gammalt guld, silfver och juveler uppköpas konstant eller tagas i utbyte mot moderna arbeten.
Om gamla saker insändas från landsorten, sändes likvid pr omgående.
Juvelerar HALLBERG Stockholm.